

УДК 351.74(477):005.963.1

В. В. СОКУРЕНКО,

доктор юридичних наук, професор,

заслужений юрист України,

начальник Головного управління Національної поліції в Харківській області;

 <https://orcid.org/0000-0001-8923-5639>

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Аргументовано важливість вироблення ефективного механізму психологічної підготовки поліцейських до залучення до проведення антитерористичної операції та після проходження служби в зоні антитерористичної операції, що обумовлено актуалізацією питань реабілітації та адаптації її учасників. Розкрито основні напрями такої підготовки.

Ключові слова: поліцейський, антитерористична операція, психологічна підготовка, освітній процес, реабілітація, адаптація.

За час антитерористичної операції на сході України (сьогодні – операція Об'єднаних сил) у безпосередні воєнні дії були втягнуті не лише військові та воєнізовані формування, а й працівники правоохоронних органів, зокрема органів поліції, на яких покладалася обов'язок щодо забезпечення законності та правопорядку. Зважаючи на те, що в 2014 р. правоохоронці не мали досвіду виконання покладених на них обов'язків під час проведення бойових дій, не виробився відповідний механізм психологічного консультування (психологічної корекції) поліцейських і не було напрацьовано власного досвіду професійної психологічної підготовки поліцейських, особливої актуальності набуло питання пошуку ефективних психологічних моделей і методів психологічного консультування та психокорекції, орієнтованих саме на поліцейських, які залучаються або залучалися до виконання покладених на них завдань у зоні проведення антитерористичної операції.

Одним із шляхів підвищення ефективності організації забезпечення поліцією публічної безпеки в умовах антитерористичної операції є проведення спеціальних навчань і тренінгів, зокрема з психологічної підготовки. Питання психологічної підготовки поліцейських до залучення до проведення антитерористичної операції та після проходження служби в зоні антитерористичної операції обумовлюється актуалізацією питань реабілітації та адаптації учасників АТО. Станом на 31 серпня 2018 р. вже налічувалося 346 тисяч 129 таких осіб.

Вироблення якісного механізму здійснення згаданої психологічної підготовки поліцейських набуває особливої важливості та значущості в контексті створення належних умов для реабілітації та адаптації учасників антитерористичної операції. Необхідно обов'язково зважати на психологічний стан поліцейського, який залучався до служби в умовах антитерористичної операції, оскільки травматичний стрес, що часто виникає під час воєнних дій, є одним з головних внутрішніх бар'єрів на шляху адаптації до мирного життя та, як наслідок, сприяє появі проблем за основним місцем роботи, конфліктам у сім'ях тощо. У цьому разі йдеться про синдром посткомбатанта, або посттравматичний стресовий розлад людини, яка пережила реальну або потенційну загрозу життю чи стала свідком психотравмуючих подій, тобто ситуацій, які є небезпечними не лише для життя, а і для здоров'я людини, що можуть супроводжуватися відчуттям безсилля, страху, жахливими картинками (воєнні чи бойові дії, терористичні акти, вбивства, сексуальне чи фізичне насилля, ДТП, стихійні лиха). Також цьому ризику піддаються свідки страшних подій і люди, які мали справу з їх наслідками (зокрема, працівники аварійних служб і співробітники правоохоронних органів, медичні працівники, волонтери). Наявність такого стресу

призводить до того, що учасник бойових дій може знаходити вихід зі стресу в алкоголі, наркотиках чи кримінальній соціалізації в колі тих, хто його розуміє. Також необхідно додати, що синдром постратравматичного стресового розладу відчують близькі та друзі людей, які зазнали травми.

Така ситуація вимагає негайного реагування з боку держави, зокрема, шляхом:

1) внесення доповнень до законодавства, зокрема до тих нормативно-правових актів, якими регулюється процедура проведення службової підготовки в органах Національної поліції, стосовно впорядкування особливостей психологічного забезпечення діяльності поліції, розвитку у поліцейських психологічних навичок підтримання емоційної стійкості, протистояння стресам, удосконалення комунікації та встановлення психологічного контакту з громадянами й оптимізації соціально-психологічного клімату в колективах підрозділів;

2) доповнення переліку видів службової підготовки поліцейських таким видом, як професійна психологічна підготовка, яку необхідно проводити у вигляді навчальних і практичних занять із використанням інтерактивних технологій і методів навчання (тренінгів, ділових ігор, психодрами, брестормінгу, кейсів, відпрацювання смуг перешкод тощо);

3) внесення доповнень та змін до викладання дисципліни «Стресостійкість» на курсах первинної початкової підготовки поліцейських та підвищення кваліфікації, якими має бути передбачено механізм формування необхідних професійних, поведінкових і комунікативних навичок, готовності до дій у різноманітних службових ситуаціях, практичне відпрацювання поліцейськими типових професійних завдань;

4) забезпечення профілактичної роботи з родинами, в яких є учасники бойових дій, з метою попередження та виявлення фактів насильства в сім'ї та формування обліку цієї категорії громадян;

5) роботи за допомогою шкільних офіцерів поліції та інспекторів ювенальної превенції з дітьми, які через вікові, фізіологічні та психоемоційні характеристики є більш уразливими до агресивних проявів з боку дорослих;

6) налагодження співпраці поліції з громадськими організаціями та формуваннями учасників бойових дій з метою врегулювання конфліктних ситуацій;

7) участі психологів у проведенні цільових інструктажів поліцейських, які направляються для несення служби в екстремальних умовах (зведені загони, що відряджаються до зони проведення антитерористичної операції, залучаються до охорони публічного порядку під час масових заходів тощо);

8) розробки пам'яток, у яких має бути розкрита специфіка роботи психологів із поліцейськими, які переживають постратравматичний синдром;

9) удосконалення критеріїв професійного психологічного відбору майбутніх поліцейських і поліцейських, які відряджаються до зони проведення антитерористичної операції.

Надійшла до редколегії 06.04.2019